

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પંજાબ નેશનલ બેંક

વિરુદ્ધ

આર. એલ. વૈદ અને અન્યો

ઓગસ્ટ ૨૦, ૨૦૦૪

[ન્યાયમૂર્તિઓ અરિજીત પસાયત અને જે.જે. ઠક્કર]

પૂર્વવર્તી:

કેટલાક દસ્તાવેજોને સમન્સ મોકલવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આરોપી દ્વારા અરજી-સી. બી. આઈ. અને બેંક દલીલ કરે છે કે દસ્તાવેજો વિશેષાધિકૃત સંદેશાવ્યવહાર છે-ટ્રાયલ કોર્ટ અરજીને મંજૂરી આપે છે-હાઈકોર્ટ માત્ર નિર્ણયને ટાંકીને બેંકની અરજીને નકારી કાઢે છે-આધાર, માત્ર નિર્ણય પર આધાર રાખીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી-ઉચ્ચ અદાલતે કારણો સૂચવવા જોઈએ અને

તાત્કાલિક કેસ-પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨-કલમ ૧૨૪ ની હકીકતો પર નિર્ણયની લાગુતા વિશે પણ સ્પષ્ટ કરવું જોઈએ.

સામાવાળાઓ, જેઓ એસ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે સુનાવણીનો સામનો કરી રહ્યા હતા. ૧૨૦-બ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની કલમ ૫ (એક) (ડી) સાથે વાંચી શકાય તેવી બી. આઈ. પી. સી. એ કેટલાક દસ્તાવેજોને સમન્સ મોકલવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ અરજી દાખલ કરી હતી. સી. બી. આઈ. અને અપીલકર્તા બેંકે એ દલીલ કરીને અરજીનો વિરોધ કર્યો હતો કે દસ્તાવેજો પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કલમ ૧૨૪ની દ્રષ્ટિએ વિશેષાધિકૃત સંદેશાવ્યવહાર હતા. ટ્રાયલ કોર્ટે અરજીને મંજૂરી આપી હતી. બેંકે વડી અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હતો, જેણે ચુકાદો આપ્યો હતો કે આર. કે. જૈન, ના નિર્ણયના પ્રકાશમાં, બેંક પાસે કોઈ કેસ નથી.

બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તાત્કાલિક કેસની હકીકતો પર આર. કે. જૈનના નિર્ણયની લાગુ થવાની ચર્ચા કર્યા વિના વડી અદાલત બેંકની અરજીને ફગાવી દેવી જોઈએ નહીં.

અપીલનો નિકાલ કરતા, કોર્ટે

ઠેરવ્યું: ૧. માત્ર નિર્ણય પર આધાર રાખીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી. એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે ન્યાયિક નિવેદનો કોઈ ચોક્કસ કેસની હકીકતોના સેટિંગમાં કરવામાં આવે છે. પરિસ્થિતિકીય લવચીકતા, એક વધારાની અથવા અલગ હકીકત બે કિસ્સાઓમાં તારણો વચ્ચે તફાવત કરી શકે છે. વડી અદાલત માત્ર આર. કે. જૈન ના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેમાં આ નિર્ણય લાગુ પડે છે અને કેસની હકીકતો સાથે તેની કેવી રીતે કોઈ સુસંગતતા છે તે પણ દર્શાવ્યું નથી. વડી અદાલત માટે કારણો સૂચવવા અને કેસની હકીકતો પર નિર્ણયની લાગુતા વિશે સ્પષ્ટ રીતે જણાવવું યોગ્ય રહ્યું હોત. [૬૯૫-એ-સી]

આર. કે. જૈન વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, AIR (૧૯૯૩) SC ૧૭૬૯, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૨. વડી અદાલતના આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને આ બાબત કાયદા અનુસાર નવેસરથી વિચારણા માટે તેને મોકલવામાં આવે છે. કિશન નારાયણના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા અભિપ્રાયને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે કારણ કે તે વિશેષાધિકારના પ્રશ્ન સાથે વિસ્તૃત રીતે વ્યવહાર કરે છે. તાત્કાલિક કેસની હકીકતો પર ઉપરોક્ત કેસમાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલા ઢ્રષ્ટિકોણની લાગુતા સાથે વ્યવહાર કરવો યોગ્ય રહેશે. [૬૯૫-ડી-ઈ]

કિશન નારાયણ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૭૪ જે ૩ એસસીસી ૩૬૮,
નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

ફોજદારી અપીલીય હકૂમત: ફોજદારી અપીલ નંબર ૯૧૭/૨૦૦૪.

સી. આર. નંબર ૧૪૧૩/૨૦૦૩ માં પંજાબ અને હરિયાણા વડી
અદાલતના ૧૧. ૭. ૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે ધ્રુવ મહેતા અને મોહિત ચૌધરી.

સામાવાળાઓ માટે પ્રશાંત કુમાર માટે ગૌરવ અગ્રવાલ, પી પરમેશ્વરન માટે
વિષ્ણુ શર્મા.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તી અરિજીત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો
હતો.: પરવાનગી આપવામાં આવી.

સામાવાળા નંબર ૧ થી ૩ ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં
'આઈ.પી.સી.') ની કલમ ૧૨૦-બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓના કથિત કૃત્ય
માટે સુનાવણીનો સામનો કરી રહ્યા છે. ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭

(ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૫ (એલ) (ડી) સાથે વાંચો. આ કેસ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન (ટૂંકમાં 'સીબીઆઈ') દ્વારા નોંધવામાં આવ્યો હતો, જે વર્તમાન અપીલમાં સામાવાળા નંબર ૪ છે. અરજીમાં દર્શાવ્યા મુજબ આઠ દસ્તાવેજોને સમન્સ મોકલવા માટે સુનાવણી હાથ ધરતા વિશેષ ન્યાયાધીશ સમક્ષ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. વિદ્વત વિશેષ ન્યાયાધીશે તેને રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને તેને રજૂ કરવાના વાંધાને રદિયો આપ્યો હતો. તે સીબીઆઈ અને અપીલકર્તા-બેંકનું વલણ હતું કે દસ્તાવેજો ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૯૭૨ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૧૨૪ ની દ્રષ્ટિએ વિશેષાધિકૃત સંદેશાવ્યવહાર હતા. શરૂઆતમાં, સી. બી. આઈ. એ આ વિનંતીનો વિરોધ કર્યો હતો અને ત્યારબાદ અપીલકર્તા-બેંકે પણ આવો જ વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. વિશેષ ન્યાયાધીશનો મત હતો કે પત્રો રજૂ કરવાથી જાહેર હિતને કોઈ નુકસાન નહીં થાય અને તે અદાલતને યોગ્ય નિર્ણય પર પહોંચવામાં મદદ કરશે. એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે આ પ્રકારની કાર્યવાહીમાં અદાલતને અંધારામાં રાખી શકાતી નથી અને ન્યાયના વહીવટમાં અદાલતને તમામ સંબંધિત સામગ્રીની શક્ય તેટલી સંપૂર્ણ પહોંચ હોવી જોઈએ. આ આદેશને પંજાબ અને હરિયાણા વડી અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો, જેમાં દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૪૮૨ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪૦૧ હેઠળ પુનરાવર્તન માટે અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. પી.સી.) અરજીને નીચેના અવલોકનો સાથે ફગાવી દેવામાં આવી હતી:

"જોકે વિભાગના વડા એ. જી. એમ. નું સોગંદનામું દસ્તાવેજોના વિશેષાધિકારનો દાવો કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવ્યું હોવાનું કહેવાય છે, તેમ છતાં આર. કે. જૈન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, એ. આઈ. આર. (૧૯૯૩) એસ. સી. ૧૭૬૯ના નિર્ણયના પ્રકાશમાં, અરજદાર પાસે કોઈ કેસ નથી.

બરતરફ કરાય છે " .

અપીલકર્તા તેમજ સી. બી. આઈ. નું વલણ એ છે કે જ્યારે વિશેષાધિકારનો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો અને તે પણ એવા દસ્તાવેજો કે જે પ્રકૃતિમાં ગુપ્ત હતા, ત્યારે વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશે તેને રજૂ કરવાનો નિર્દેશ ન આપવો જોઈએ. કોઈ પણ સંજોગોમાં, અપીલકર્તા-બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને ફગાવી દેવામાં વડી અદાલતને વાજબી ઠેરવવામાં આવી ન હતી, માત્ર એવું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું કે આર. કે. જૈન વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, એ. આઈ. આર. (૧૯૯૩) એસ. સી. ૧૭૬૯) ના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તા પાસે કોઈ કેસ નથી. કેસના તથ્યો પર ઉપરોક્ત નિર્ણયની લાગુ થવાની ચર્ચા કરવામાં આવી નથી.

બીજી તરફ સામાવાળા નંબર ૧ થી ૩-આરોપીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે માત્ર પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૨૪નો ઉલ્લેખ કરીને જાહેર હિતને કેવી અસર થઈ હશે તે સૂચવ્યા વિના, સીબીઆઈ અને અપીલકર્તા-બેંકને

પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૨૪ના વિશેષાધિકારનો દાવો કરવા માટે અયોગ્ય ઠેરવે છે. અમને જાણવા મળ્યું છે કે વડી અદાલત માત્ર આર. કે. જૈનના કેસમાં (ઉપરોક્ત) નિર્ણયનો ઉદ્દેશ કર્યો છે, જેમાં આ નિર્ણય લાગુ પડે છે અને કેસની હકીકતો સાથે તેની કેવી રીતે કોઈ સુસંગતતા છે તે પણ સૂચવવામાં આવ્યું નથી. વડી અદાલત માટે કારણો સૂચવવા અને કેસની હકીકતો પર નિર્ણયની લાગુતા વિશે સ્પષ્ટ રીતે જણાવવું યોગ્ય રહ્યું હોત. ચુકાદાના શબ્દોને કાયદાકીય કાયદામાં શબ્દોની જેમ વર્તવામાં હંમેશા જોખમ રહે છે અને એ યાદ રાખવું જોઈએ કે ન્યાયિક નિવેદનો કોઈ ચોક્કસ કેસની હકીકતોના સેટિંગમાં કરવામાં આવે છે. પરિસ્થિતિકીય લવચીકતા, એક વધારાની અથવા અલગ હકીકત બે કિસ્સાઓમાં તારણો વચ્ચે તફાવત કરી શકે છે. માત્ર નિર્ણય પર આધાર રાખીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી. જ્યાં સુધી તે ન્યાયના માર્ગને ચિહ્નિત કરે છે ત્યાં સુધી જ પૂર્વવર્તીનું પાલન કરવું જોઈએ, પરંતુ તમારે મૃત લાકડાને કાપી નાખવું જોઈએ અને બાજુની શાખાઓને કાપી નાખવી જોઈએ નહીં તો તમે તમારી જાતને ઝાડીઓ અને શાખાઓમાં ખોવાઈ જશો, લોર્ડ કેનિંગે પૂર્વવર્તી લાગુ કરવાની બાબતમાં બોલતા કહ્યું. વિવાદિત ક્રમ ચોક્કસપણે અસ્પષ્ટ છે.

આ સંજોગોમાં, કેસની યોગ્યતાઓ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યા વિના, અમે વડી અદાલતના વિવાદિત આદેશને રદબાતલ મૂકીએ છીએ અને કાયદા અનુસાર આ બાબતને નવેસરથી વિચારણા માટે મોકલીએ છીએ. કિશન

નારાયણ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૧૯૭૪] ૩ એસ. સી. સી. ૩૬૮ માં આ અદાલત દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલા અભિપ્રાયને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે કારણ કે તે વિશેષાધિકારના પ્રશ્ન સાથે વિસ્તૃત રીતે વ્યવહાર કરે છે. વર્તમાન કેસની હકીકતો પર ઉપરોક્ત કેસમાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલા ટ્રસ્ટિકોણની લાગુતા સાથે વ્યવહાર કરવો યોગ્ય રહેશે. ક્રિમિનલ પરગ્રાહ કેસ નંબર ૨૯૭૦૮/૨૦૦૩ સાથે વાંચવામાં આવેલી ક્રિમિનલ રીવિઝન પિટિશન નંબર ૧૪૧૩/૨૦૦૩ ને તેમની મૂળ સ્થિતિમાં પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે.

સામાવાળા નંબર ૧ થી ૩ ના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રાયલ વડી અદાલત દ્વારા આ મામલાના નિકાલ સુધી આગળ વધી શકે છે, જ્યાં સુધી તે દસ્તાવેજો રજૂ કરવા સાથે સંબંધિત છે. વિશેષ ન્યાયાધીશ આવા અભ્યાસક્રમને અપનાવવાની ઈચ્છનીયતા અને શક્યતા પર વિચાર કરશે, ખાસ કરીને જ્યારે સીબીઆઈ અને અપીલકર્તા-બેંકને આ વલણ સામે કોઈ વાંધો નથી.

આર. પી.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.